

LBRIS
P

We know
books

Colecția Patristica pentru toți

SFÂNTUL NECTARIE
DIN EGHINA

Despre
Maica Domnului
și sfinți

ediția a doua

Traducere din limba greacă veche
protopresbiter dr. Gabriel Mândrilă

SOPHIA / METAFRAZE

București

CUPRINS

DESPRE PREASFÂNTA
NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU

1. Despre Purureafecioria Născătoarei
de Dumnezeu7
2. Despre evlavia credincioșilor
față de Preasfânta Stăpâna noastră
de Dumnezeu Născătoarea și
Purureafecioara Maria și despre sfintele
icoane și lăcașuri închinatelor ei.....41
3. Despre numele de „Născătoare de
Dumnezeu”.....47
- Odă Preasfintei Născătoarei de
Dumnezeu.....65
- Despre minunea Arhanghelului Gavriil
din Sfântul Munte Athos, adică
despre imnul îngeresc „Cuvine-se cu
adevărat”71

DESPRE
SFINȚII LUI DUMNEZEU

1. Despre slăvirea dreptilor pe pământ
de către Dumnezeu și despre cinstirea
lor de către Biserică79
2. Despre mijlocirea sfinților înaintea
lui Dumnezeu103

1.

**Despre purureafecioria
Născătoarei de Dumnezeu**

Biserica Ortodoxă mărturisește că Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a fost înainte de naștere fecioară, în naștere, fecioară și după naștere a rămas de asemenea fecioară, păzindu-și neatinsă fecioria (*Mărturisirea Credinței Ortodoxe*, răspunsul la întrebarea a XXX-a).

Profetul Isaia, care a prorocit nașterea din Fecioară a Mântuitorului, a numit-o pe Maica lui Emanuel „Fecioară”: „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel” (*Is. 7, 14*). Aceasta o vădește fecioară nu doar înainte de naștere, ci și în naștere, precum și după naștere, căci Fecioara urma să fie arătată Maică a lui Dumnezeu, pe Care avea să-L zămislească, să-L hră-

nească cu lapte și să-L crească la vârsta prunciei și copilăriei Sale. Fecioara s-a arătat Maică a lui Emanuel nu doar în vremea nașterii, ci de-a pururi. După profet, Dumnezeu a ales o fecioară, liberă de orice legătură conjugală, fără nici o datorie față de nimeni. Acest lucru e adevărat și de cuvântul *haelmach*, așa cum e atestat de *Fac. 24, 43*, unde fecioara Rebeca e numită *haelmach*, în timp ce tinerele care cântau din timpane erau numite *haelmoth*, adică fecioare (*Ps. 67, 26*). De asemenea, în *Cântarea Cântărilor 1, 3*, în acord cu textul *Septuagintei*, se spune „de aceea tinerele te-au iubit”, pe când textul ebraic folosește termenul *haelmoth*, „de aceea fecioarele te-au iubit”. Firește, aici nu este vorba despre tinere căsătorite sau logodite; și că se referă la fecioară este evident și nimeni nu ar putea aduce vreo obiecție. Profetul, prin urmare, dinaintea prezicând nașterea din Fecioară a lui Emanuel, socotește fecioara slobodă de orice îndatorire față de unii sau alții. Din profeție se vedește că Fecioara aceasta a fost menită de mai înainte de

veci, aleasă fiind dintre toate neamurile, să devină Maica lui Dumnezeu. Astfel, Fecioara și Maica lui Emanuel, aleasă fiind de Dumnezeu, aparține doar lui Dumnezeu și nimănui altcuiva; iar dacă Dumnezeu, spre slujirea voii dumnezeiești, i l-a dat pe Iosif ca logodnic, legătura aceasta a fost pe deplin duhovnicească, fără a i se oferi lui Iosif vreun drept conjugal. Acest lucru a fost clar vădit de arhanghel lui Iosif care, înțelegând taina iconomiei (purtării de grijă) dumnezeiești, s-a arătat, plin de bunăvoință, slujitor al voii dumnezeiești. Dumnezeu așadar n-a ales-o pe logodnica lui Iosif ca mamă a lui Emanuel, ci pe cea de dinainte și dintre toate neamurile aleasă a încredințat-o lui Iosif spre răsplătirea virtuții sale; căci, neîndoielnic, Iosif a fost ales dintre toți iudeii.

În acord cu acestea, Sfânta Fecioară a fost menită să ajungă Maica lui Emanuel. Odată ajunsă, trebuia să rămână Maica lui Emanuel în veci: căci, de vreme ce a fost hărăzită pentru aceasta, se cuvenea a se dedica cu tot sufletul și inima unei astfel de chemări înalte –

grija și preocuparea ei neîncetate, singura datorie și neconținută slujire; că, într-adevăr, orice altă grijă sau preocupare, îndatorire, atenție sau interes, atâta timp cât ar fi distras-o de la înalta menire și de la sfânta misiune, ar fi arătat-o lipsită de virtutea cea dintâi și de împlinirea ei cu o abnegație desăvârșită – conștientizarea unei datorii preaînalte.

Sfânta Fecioară, ca Maică a lui Emanuel, nu și-ar fi putut asuma îndatorirea de a fi mama unor alți copii. Mai întâi pentru că dragostea ei maternă, evlavia față de Pruncul dumnezeiesc, afierosirea și adorarea Lui, focul dumnezeiesc care i-a aprins și înflăcărat inima, umplându-i-o de binele desăvârșit, nelăsând nici un loc, cât de mic, pentru desfătărilor sau plăcerile lumești, nu i-ar fi îngăduit defel să-și asume îndatoriri față de alți copii.

Apoi, cugetul ei întraripat, care cerceta cu multă luare-aminte Pruncul dumnezeiesc, fiind mereu înălțat la El și doar de El preocupat, ar fi făcut cu neputință întoarcerea la alte gânduri și griji.

În al treilea rând, întrucât Dumnezeu este zelos (*Ieș. 20, 5; 14, 34; Deut. 4, 24; Iez. 39, 25; Naum 1, 2*), cere o dragoste absolută: o iubire din tot sufletul și cugetul, din toată puterea și inima; dacă Iisus a cerut o asemenea dragoste de la cei ce L-au urmat, cu atât mai mult avea s-o ceară de la Maica Sa. Pentru că tot ce Mântuitorul cere este un dar pentru noi din partea Lui Însuși, fiind nevoie doar de predispoziția celui care primește, urmează că Maica Domnului, care s-a învrednicit de un asemenea har și dar, L-a iubit pe Fiul ei cu tot cugetul, sufletul i s-a alipit de El, fără ca nici o putere s-o poată îndepărta de iubirea față de dumnezeiescul Prunc.

În al patrulea rând, pentru că pogrârea Sfântului Duh și nașterea unică a Fiului lui Dumnezeu au arătat-o pe Fecioara Maria nu doar Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ci și sfânt lăcaș și sălaș ale lui Dumnezeu. Iar cele afierosite Domnului și sfințite de El o dată nu mai pot deveni asemenea celor obișnuite, ci rămân întru totul sfinte lui Dumnezeu, aparținându-I doar

Lui. Astfel, Născătoarea de Dumnezeu n-ar fi putut naște alți prunci. Iar dacă fecioarele care se afierosesc lui Dumnezeu, rănite de iubirea față de Mirele Hristos, renunță la căsătorii cu fii de împărați, ce-am mai putea adăuga despre Preasfânta noastră Născătoare de Dumnezeu?

Purureafecioria Născătoarei de Dumnezeu au prezis-o de veacuri prorocii. Printre cele dintâi profeții cu referire la Fecioara se numără, alături de cuvintele lui Isaia, și cele ale profetului Iezechiel despre poarta sfinților cea mai dinafară, cea îndreptată spre răsărit, pe care Dumnezeu i-a arătat-o într-o vedere a sa ca fiind închisă. Iată cuvintele profetului: „Apoi m-a dus bărbatul acela înapoi la poarta cea din afară a templului, spre răsărit, și aceasta era închisă. Și mi-a zis Domnul: «Poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide și nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeu lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă. Cât privește pe cârmuitorul (ἡγούμενος [LXX]), el se va așeza acolo, ca să mănânce pâine înaintea Domnului»” (Iez. 44, 1-3).

Prin cuvintele acestei vedenii profetul vestește tainic întruparea viitoare din Fecioară a lui Emanuel și purureafecioria Maicii Domnului.

Toți Sfinții Părinți din primele secole, în virtutea tradiției apostolice, așa au tâlcuit vederea aceasta a prorocului Ieremia. Numai că, în afară de acest lucru, dacă această profeție, prin vedenie, nu se va fi împlinit prin nașterea Fiului lui Dumnezeu, a Cârmuitorului lui Israel, din Fecioara Maria, atunci niciodată nu va mai fi avut parte de o împlinire a ei în urma venirii în lume a Mântuitorului. Prin vedenie s-a descoperit profetului intrarea Împăratului Celui Mare în lumea asta ca Fiu al Omului, ceea ce s-a petrecut prin Fecioara Maria; s-a descoperit că singurul Cârmuitor, Care urmează să mănânce pâine în această poartă, în Fecioară, adică să Se întrupeze în ea, va trece prin ea, și ea va rămâne închisă. Prin urmare, purureafecioria Născătoarei de Dumnezeu a fost dintru început hărăzită de voia dumnezeiască, precum hărăzită a fost și Fecioara dintre toate generațiile lui Israel de

voia dumnezeiască spre a ajunge și a rămâne Maica lui Emanuel.

Sfântul Ambrozie tâlcuiește vedenia aceasta a profetului Iezechiel: „Care e poarta aceasta, dacă nu Maria, care pentru aceea este închisă, adică pentru că e Fecioară? Așadar, Maria e poarta prin care Hristos a intrat în lume, când a venit în urma unei nașteri feciorelnice, fără a strica cheile fecioriei” (Ambrozie, *De Virginibus*).

Sfânta Fecioară, care prin bunăvoința dumnezeiască a odrăslit și a născut, rămânând fecioară după naștere, ca și înainte de naștere, a fost preînchipuită în *Vechiul Testament*, de asemenea, și prin alte fapte minunate. Rugul ce ardea și nu se mistuia, rămânând nears după venirea focului dumnezeiesc, a preînchipuit-o pe Fecioară. Marea, care după trecerea lui Israel n-a mai fost trecută de nimeni cu piciorul, a prefigurat purureafecioria Născătoarei de Dumnezeu. Piatra din care a izvorât apa cea vie pe Fecioară a preînchipuit. Stâlpul de foc, ce lumina calea lui Israel și norul cel luminos în care petrecea Domnul Dumne-

zeu pe Fecioara au prefigurat. Cortul Mărturiei pe Fecioara a vestit-o. Chivotul Legământului la Fecioară făcea trimitere. Toiagul lui Aaron, care a odrăslit, pe Fecioară a preînchipuit. Năstrapa în care se păstra mana dumnezeiască pe Fecioara o prefigura. Scara lui Iacov pe care Dumnezeu S-a pogorât pe Fecioara a prevestit-o. Roaua pe lână pe Fecioară a preînchipuit. Templul din Ierusalim, locașul Împăratului a toate, a prefigurat-o. Cleștele tainic, pe care l-a văzut Isaia, cu care a fost luat cărbunele de pe jertfelnic, a preînchipuit-o pe Fecioara care a zămislit în pântecel ei pe dumnezeiescul cărbune Hristos. Muntele cel netăiat, din care s-a tăiat piatra din capul unghiului – Hristos –, pe Fecioară a prefigurat.

Cum, așadar, Fecioara, dinainte hărăzită să ajungă Maică a lui Dumnezeu, aleasă dintre toate neamurile, preînchipuită prin atâtea prefigurări tainice, simbolice și afierosită lui Dumnezeu, ar fi putut deveni soția lui Iosif? Niciicum, nicicând, căci Fecioara a fost înainte de naștere, în naștere

rosită lui Dumnezeu; c) vestea adusă de înger, anume că a aflat har înaintea lui Dumnezeu, vădește că a fost aleasă spre a deveni și a fi Maică a lui Dumnezeu; pricină din care și este binecuvântată între femei.

Cum s-ar putea presupune că Fecioara, afierosită lui Dumnezeu, care a aflat har la El spre a deveni Maica Cuvântului lui Dumnezeu, cea binecuvântată între femei, ajunsă biserică însuflețită a Mântuitorului, ar fi în stare să părăsească slava dumnezeiască și chiar pe Însuși dumnezeiescul ei Fiu, spre a deveni mama fiilor unui bărbat și a-și împărți iubirea și grija datorate Pruncului ei dumnezeiesc cu alți prunci? Cei cu astfel de gânduri nescotesc întru totul ce înseamnă iubirea care i-a rănit inima din dragoste dumnezeiască, mai ales când e vorba de o fiică ajunsă Maică a lui Dumnezeu.

Evanghelistul Matei prin istorisirea nașterii Mântuitorului ne spune că îngerul Domnului i s-a arătat lui Iosif și i-a făcut cunoscută zămislirea Fecioarei Maria de la Duhul Sfânt; toate s-au făcut ca să se împlinească

cea ce s-a zis de Domnul prin prorocul: „Iată, Fecioara va avea în pântece și va naște Fiu și vor chema numele lui Emanuel, care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu”. Să luăm aminte că îngerul, deși o numește pe Maria femeia lui Iosif, totuși învederează faptul că era fecioară.

Cu toate că cele mai sus afirmate privitoare la purureafecioria Născătoare de Dumnezeu sunt foarte clare, unii, înțelegând greșit cuvintele evanghelistului rostite aici spre a arăta că Fiul Unul-Născut al Fecioarei S-a născut și zămislit de către Fecioară, susțin că după dumnezeiasca sa naștere ea a născut și alți prunci, trăgând concluzia aceasta din pericopa evanghelică: „și a luat la el pe logodnica sa și n-a cunoscut-o pe ea până ce a născut pe Fiul său Cel Unul-Născut”. Numai că cei ce trag asemenea concluzie ignoră că în *Scriptură* „până ce (έως ου̅)” și „Unul-Născut (πρωτότοκος)” exprimă sensuri foarte diferite de cele din limbajul comun.

Expresia „până ce (έως ου̅)”, întâlnită în *Sfânta Scriptură*, are sensul de

„peren, veșnic”, după cum și Hrisostom arată: „Să nu ne îndoim și să credem că «până ce (ἕως οὖ)» sugerează că mai apoi a cunoscut; că *Scriptura* acordă, de obicei, acestei expresii adeseori sensul de «veșnic, peren», ca atunci când spune «corbul nu s-a mai întors până ce a secat apa de pe pământ» (*Fac.* 8, 7), însă corbul nu s-a mai întors niciodată pe corabie”. Și Isidor: „Expresia «până ce (ἕως οὖ)» din «până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale» (*Ps.* 109, 1), din «până ce voi atinge adânci bătrâneți, Eu sunt [Dumnezeu]» și din «porumbelul nu s-a mai întors la Noe până ce s-a scurs apa» se percepe în sens peren, veșnic. Se poate, de altfel, ca versetul să se înțeleagă și așa: «Nu a cunoscut că a zămislit 'până ce' a născut» și a văzut semnele petrecute”.

La fel și termenul „Întâi-Născut (*πρωτότοκος*)” are în *Scriptură* un alt înțeles. Zice Zigaben: „Termenul «*πρωτότοκος*» nu are aici sensul de «primul dintre mai mulți frați», ci de «primul și singurul», ca sensuri ale termenului «*πρωτότοκος*». Că

atunci când *Scriptura* se referă la ideea de unic, folosește termenul «primul (*πρῶτος*)». Precum în cazurile «Eu sunt Dumnezeu Cel dintâi (*Θεός πρῶτος*) (...) și nu este alt dumnezeu afară de Mine» (*Is.* 44, 6)”. Iar Vasile cel Mare în *Cuvântarea la Nașterea lui Hristos* ne lămurește: „Cuvântul «Întâi-Născut (*πρωτότοκος*)» nu presupune existența unor nașteri ulterioare [din aceeași mamă], ci primul [prunc] care deschide pântecul este numit Întâi-Născut”. Și Teofilact în capitolul al II-lea al *Evangeliei* după Luca zice: „L-a numit pe Domnul Fiul Întâi-Născut al Fecioarei, după cum e și firesc, chiar dacă ea n-a mai născut un al doilea fiu; Întâi-Născut e numit primul născut, chiar dacă [Fecioara] nu a născut și un al doilea fiu.” Același, în tâlcuirea capitolului I din *Epistola către Coloseni*: „Cuvântul «Întâi-Născut (*πρωτότοκος*)» nu e folosit în *Scriptură* în raport cu cei născuți după el, ci pur și simplu «Întâi-Născut» înseamnă «primul-născut». La fel și Născătoarea de Dumnezeu Maria a născut după trup pe «Întâiul-Năs-